SLOVENEC

Političen list za slovenski narod.

Po pošti prejeman velja: Za celo leto predplačan 15 gld., za pol leta 8 gld., za četrt leta 4 gld., za en mesec 1 gld. 40 kr
V administraciji prejeman, velja: Za celo leto 12 gld., za pol leta 6 gld., za četrt leta 3 gld., za en mesec 1 gld. V Ljubljani na dom pošiljan velja 1 gld. 20 kr. več na leto. Posamezne številke veljajo 7 kr.
Naročnino prejema upravništvo in ekspedicija v „Katoliški Tiskarni“, Vodnikove ulice št. 2.

Oznanila (inserati) se sprejemajo in velja tristopna petit-vrsta: 8 kr., če se tiska enkrat; 12 kr. če se tiska dvakrat; 15 kr., če se tiska trikrat. Pri večkratnem tiskanji se cena primerno zmanjša
Rokopisi se ne vračajo, nefrankovana pisma se ne sprejemajo.
Vredništvo je v Semeniških ulicah h. št. 2, I., 17.
Izhaja vsak dan, izvzemši nedelje in praznike, ob ½6. uri popoludne.

Štev. 206. V Ljubljani, v soboto 10. septembra 1892 Letnik XX.

Nekaj spominov.

Z velikim ravnodušjem smo pričakovali in srečno pričakali slavne napredne stranke izjave pred in po I. slov. katol. shodu. Od gospodov, katerim je ideja katoliških shodov sama ob sebi neumljiva, tudi nismo mogli pričakovati, da bi umevali naš I. slovenski katol. shod.

Vedeli smo, da stranka, ki mu je bila od kraja načelno nasprotna, ne bo iskala ondukaj važnih, tem manje impozantnih momentov, marveč da bo njena edina naloga, igrati zanimivo, dasi precej opolzlo vlogo „diaboli rotae“. Če ima diabolus rotae v življenju posamičnega svetnika izkati stvarij, ki nasprotujejo svetosti, in če jih tudi brez dvojbe povsod vsaj nekaj navideznih izsledi, potem se nam ni čuditi, če se dobé taki momentje tudi pri katoliških shodih, če so se dobili tudi pri prvem slovenskem katoliškem shodu. Ljudje smo se sešli in ljudje razšli, vsak s svojimi dobrimi, a tudi s svojimi slabimi lastnostmi. Sešli smo se v razgovor o vsem, karkoli bi moglo koristiti našemu narodu, v kateremkoli si bodi oziru. Nismo prišli klanjat se osebam, niti kadit jih, niti se kazat, marveč edino in samo v razgovor v gori imenovanem smislu, toda pristavljati moramo: v razgovor, kateremu je temelj in smer že določena v Kristusu in njegove svete cerkve naukih.

In da ta temelj in ta smer še ni porušena v Slovencih, da še imamo mož, s katerimi se da razgovarjati na tej podlagi, o tem nas je osvedočil I. slovenski katoliški shod. In to beležimo z naudušenjem, z moško zavestjo, da se dá prirediti pri nas shod v Kristusovem imenu sijajen in impozanten.

To očitno konštatujemo, kakor tudi to, da ne pozna svet shoda, ne zbornice, ne stranke, koder bi v nazorih vladala taka edinost, kakor jo kažejo povsod katoliški shodi, kakor jo je kazal tudi naš I. slov. katol. shod. To konštatujemo in seveda prepuščamo napredni stranki v igračo tisto malo nasprotstvo, recimo bolje nesporazumljenje, ki se je kazalo pri nekaterih vprašanjih.

Kakor je bila v odsekih popolnoma svobodna debata, ne da bi se zahtevala „professio fidei“, niti legitimacija, da pripada govornik k tisti strašni „klerikalni stranki“, kakor tudi sedaj popolnoma mirno prepuščamo nasprotnikom, naj se igrajo, s čimer jim drago, tako pa tudi v imenu svobode, ali recimo: v imenu liberalizma smemo zahtevati od liberalne stranke, da imamo mi pravico soditi na katoliškem shodu vse — katoliško.

Te pravice nam tudi tirade „o svetnem narodnem razumništvu“, o edinosti in slogi“, o „zaslugah in osivelosti v narodnem boju“, ne morejo vzeti. Skozi katoliška očala moramo motriti vse, o čemerkoli se razgovarjamo na katoliškem shodu in k temu imamo pred svetom vsaj toliko pravice, kolikor si jo prisvavajo nasprotniki v klevetanje in zabavljanje. Nedotakljiva se nam ne zdi nobena stvar, ki sega v naš katoliški program, in brez dovoljenja liberalne gospode, brez blagoslova „svetnega narodnega razumništva“ si prisvajamo pravico, razgovarjati se, presojevati in imeti v vsaki taki zadevi svoje — katoliško prepričanje.

Zato smo smeli tudi govoriti o „družbi sv. Cirila in Metoda“. Z nova poudarjamo, da ni bilo nikogar na shodu, ki bi bil trdil, da družbina pravila niso popolnoma dobra, nikogar, ki bi ne bil pohvalil dosedanjega delovanja te družbe, nikogar, ki bi ne bil priznaval potrebe te družbe, nikogar, ki bil napadal vodstvo, nikogar, ki bi bil nezaupno se izrazil o vsem vodstvu „družbe sv. Cirila in Metoda“. To poudarjamo zato, da se vsaj tisti, ki nemajo še tega žalostnega načela, z vsemi silami in z vsemi sredstvi liberalizem uvajati mej nas, spametujejo in se vsaj skušajo poučiti o tem, kar se je v resnici godilo v šolskem odseku. Saj je prič dovolj.

Poudarjajoč to, da se o družbi sami ni izpregovorila niti ena žaljiva besedica, pa h krati pristavljamo, da imamo pravico in dolžnost za družbo, katere pravila so popolnoma katoliška, brigati se natančneje, nego nam morebiti dovoli napredna gospôda; pristavljamo, da imamo pravico in dolžnost uvaževati vse pogoje, pod katerimi je delovanje družbino skladno ž njenim namenom najvspešneje mogoče, in da imamo pravico in dolžnost, javno opozarjati na zapreke, katere bi mogle zavirati tako delovanje. Gospodje napredni! Če imate vi po svojih mislih pravico sumiti o našem svetem očetu, o našem prevzvišenem knezoškofu, da, če si prisvajate pravico, brez povoda izrekati trditve in jih širiti mej narod, katere sejejo po pravici sovraštvo in mržnjo proti našim vladikam in proti duhovnikom, če ste že stokrat ovržene laži stokrat zopet pregrevali, potem nam ne zamerite, da tudi mi osebe, ki so v vodstvu katoliške družbe sv. Cirila in Metoda, nekoliko natančneje ogledujemo, potem nam ne zamerite, če smo tako predrzni, da se morda o pravih načelih in o katoliški zavesti katerega izmej njih usojamo dvomiti.

Družba sv. Cirila in Metoda.

Govor g. dr. Ivana Šušteršiča v šolskem odseku I. slov. katol. shoda dné 30. avgusta t. l.

II.

Glossa.

Ko je dr. Šušteršič pripovedoval, kakšne nazore da je v pripravljalnem odboru I. slov. katol. shoda razvijal g. Luka Svetec, prekinil ga je kurat in arhivar Koblar z besedami: „Ni res!“ Opravičeno je dr. Šušteršič g. Koblarja za to osorno zavrnil, kajti nezaslišana drznost g. Koblarja je

LISTEK

O koleri.

I.

Poleg merodajnih oblastev ima gotovo tudi časnikarstvo v prvi vrsti nalogo podučevati občinstvo o vsaki preteči nevarnosti. Znano je, da se zapadni Evropi bliža skrit sovražnik, prava šiba božja, to je — kolera. Da pa se jej moremo vspešno ustavljati, moramo vedeti, kaj da je kolera, kako se širi, in s katerimi sredstvi naj se jej postavimo v bran.

Kolera je nalezljiva bolezen, in sicer se ne naleze po zraku, nego vedno le naravnost po osebnem ali stvarnem zbližanju. Kal te bolezni ni v Evropi, ta gost prihaja iz Azije, kjer kolera nikdar popolnoma ne ugasne.

Skoraj v vseh slučajih pride okuževalna tvarina (Infektionsstoff) skozi usta v prebavljajoče organe, želodec in čeva, kjer prouzroči hipoma hudo bljuvanje in drisko. V vseh teh odpadkih nahaja se v ogromni množini takozvani „commabaccillus“, pravi prouzročitelj kolere. Iz tega je razvidno, da mora poglavitna skrb vsacega biti, tudi v sumljivih slučajih, ako več ljudi naenkrat zboli za drisko, te odpadke uničiti, oziroma jim take tvarine primešati, da „commabaccillus“ pogine. Niti v izdihani sapi, niti v potu se ne nahaja ta prouzročitelj, dobivamo jo samo na krajih in stvareh, ki so onesnaženi z odpadki za kolero obolelega človeka.

Isto velja o „griži“, in o „vročinski bolezni“. Odpadki tacih bolnikov so nalezljivi, treba jih je tedaj tudi uničiti, kako, o tem pozneje.

Brez nevarnosti smemo tedaj občevati z ljudmi za kolero obolelimi ter jim streči, ako le pazimo na to, da se ogibamo vsakega onesnaženja s kolerskimi izmečki; razkužiti si moramo velikokrat na dan roke, ter z umazanimi rokami ne dotikati se užitnih stvarij ali celo ust.

Najlože se zanese kolera po obleki, umazanem perilu, po straniščih, v katera se mečejo odpadki za kolero obolelih, po potokih, rekah, ribnikih, kjer se pere umazano, še ne razkuženo perilo, po vodi iz vodnjakov, ki so blizu stranišč ali gnojnih jam. Kajti „commabaccillus“, provzročitelj kolere, se ne množi samo človeškem telesu ali organizmu, ampak tudi v tleh, v gnilih tvarinah, v umazani vodi itd.

Iz tega je razumljivo, da se kolera (tudi „griža“, „typhus“,) ne prenaša samo od človeka do človeka, ampak tudi po okuženih tleh, vodi itd., od koder zopet lahko pride v človeka, in od njega zopet v tla, vodo, itd. Od tod zlasti prihaja, da se pokaže bolezen ob enem in istem času pri osebah, ki živé v enakih neugodnih razmerah, ki pijó skupno slabo vodo itd., in da se v kakem kraji stalno vgnezdi. Vlažna, globoka stanovanja, slaba pitna voda, onesnažena tla, napolnjena z organskimi odpadki, nesnažne reke itd. najbolj pospešujejo razširjanje kolere; istotako pospešuje bolezen vse, kar slabi zdravje in odpornost zoper neugodne vplive: izprijeni zrak v stanovanju, slaba in nezadostna hrana, zanemarjena telesna snaga, neredno življenje, nezmernost in vsaktera razuzdanost; skušnja uči, da pijanci, ki bolehajo za spridenim želodcem, skoraj vedno postanejo žrtev kolere, kakor je v ponedeljkih največ slučajev kolere.

II. Kako se je varovati kolere?

Iz zgoraj navedenih vzrokov je posneti načela, po katerih se je ravnati pri obrambi zoper kolero, kakor tudi naprave, katere je odrediti, da se ta kužni strup ne zatrosi, na drugi strani pa zatrošeni kužni tvarini odvzamejo za razvoj ugodni pogoji, in se uniči ta kužni strup.

Tu ne moremo nikdar dovolj poudarjati, da je vspeh odvisen v prvi vrsti od prebivalstva samega, ki naj z oblastvi in zdravniki skupno sodeluje proti skritemu sovražniku s tem, da vsak vse strogo ukazane naredbe tudi izvršuje v svoji hiši.

Varstvene naprave, da se kolera ne zatrosi iz tujih krajev, naj se kažejo v tem, da se ves promet strogo nadzoruje, sosebno vhod oseb ali blaga iz okuženih okrajev. Ob enem je pa skrbeti, predno se začne širiti bolezen, ko še nobenega slučaja ko-

bila, očitati g. dru. Šušteršič-u neresničnost, ko on (Koblar) pri dotičnem Svetčevem govoru niti navzoč ni bil, dočim je dr. Šušteršič pripovedoval le to, kar je na lastna ušesa slišal.

Povdarjamo tukaj, da je to, kar je dr. Šusteršič povedal o g. Svetca izjavah v pripravljalnem odboru, popolna resnica in da smo vsak čas pripravljeni, to s pričami dokazati.

Uvidi tedaj lahko vsak nepristranski človek, kolike vrednosti da so besede g. Koblarja in kako frivolno je tu žalil poštenega moža, ki ni niti z besedico žalil osobne časti katerega koli človeka v svojem govoru.

Toda ad rem!

Faktum je, da je g. Luka Svetec v pripravljalnem odboru izjavil: Vera ni na dnevnem redu. Tok zgodovine je tak, da se mora dandanes vse klanjati narodnosti. Tudi vera klanja se dandanes narodnosti.

V teh besedah slišali smo narodno-napredno veroizpovedanje iz najkompetentnejih ust, iz ust gospoda, ki je, kar priznavamo in povdarjamo, najzmerniši izmed narodnih naprednjakov. Da se nas pa napačno ne razume, povdarjamo posebej, kar je pa samo ob sebi umevno: da se gre tu le za politično veroizpovedanje in da se zasebnega življenja bodisi g. Svetca, bodisi katerega koli druzega naprednjaka niti dotikati nočemo.

Navedeno narodno-napredno veroizpovedanje slušali smo sicer že čestokrat iz naprednih ust in čitali brezštevilnokrat v narodno-naprednih listih, a nikdar doslej tako jasno in točno in nikdar iz tako odličnih ust. To veroizpovedanje pa nam kaže z vso jasnostjo to, česar marsikateri dobrovoljček doslej videti ni hotel: bivanje liberalizma mej nami! Kajti napominano veroizpovedanje obsega v sebi liberalizem, pravi pravcati liberalizem sans phrase. Mogoče, da si g. L. Svetec sam ni v svesti, kakó globoko da tiči v liberalizmu; mogoče, da ima g. Svetec dobro vero, da nazori, koje je razvijal v pripravljalnem odboru, niso „liberalizem“. A, če je temu tako, tem žalostneje! Kajti to bi bil žalostni dokaz, kako globoko da je že vkoreninjen liberalizem, ko se ga celo tisti ne zavedajo, ki imajo dobro vero v srcu in zdravo pamet v glavi! Dokaz bi bil, da je liberalizem dosegel že prvo etapo v našej domovini: nejasnost pojmov!

Vera ni na dnevnem redu! Ljubi Bog, prebirajmo liberalne časnike, od dunajske velike židinje „Neue Freie Presse“ do najmanjšega zakotnega liberalnega lističa, — povsodi, skoraj na vsaki strani, in vsak dan, najdemo v njih v vseh mogočih varijacijah stavek: „Vera ni na dnevnem redu!“ Da, glavni stavek modernega liberalizma je: Vera ni na dnevnem redu“ in glavni stavek zavednega katoličanstva je: „Vera je na dnevnem redu!“

Tudi v pravilih družbe sv. Cirila in Metoda je vera na dnevnem redu in opravičeno se je tedaj na katoliškem shodu odločno povdarjalo, da je družba sv. Cirila in Metoda zasnovana na dobri in zdravi podlagi. Povdarjalo se je pa tudi po vsi pravici, da v vodstvu sedé možje, kojih nazori so naravnost v nasprotju s pravili družbe, in da se je tedaj bati, da se nekdaj družba v nasprotstvu s pravili zavozi na napačna, liberalna, versko indifirentna pota. Občno je bilo prepričanje, da bi to bila velika nesreča za prekoristno družbo samo in v posledici za cel slovenski narod in da je nujna potreba, da se zabrani ta nesreča, dokler je še čas. Ta pomen imel je govor g. dr. Šusteršiča, in kedor mu podtika kaj druzega, dela to ali nezavedno ali pa iz zlobnih namenov!

Temu občnemu prepričanju pa je dal pravi izraz g. dr. Pavlica, ko je predlagal premembo dotične resolucije v tem zmislu, da se družba sv. Cirila in Metoda toplo priporoča, pod pogojem, da se preosnuje v soglasju se škofi, v farnih podružnicah.

Prvi slovenski katoliški shod postavil se je nasproti družbi sv. Cirila in Metoda na zares vzvišeno stališče in gotovo je bila to njegova dolžnost in pravica. Prvi slovenski katoliški shod spoznal je potrebo in važnost družbe sv. Cirila in Metoda in zajedno pokazal pot, katero mora ta prekoristna družba hoditi, da okrepi tako, kakor je za verskonarodni obstanek našega ljudstva potrebno.

In nota bene! Da je ta pot prava, spoznal je v šolskem odseku prvomestnik družbe sv. Cirila in Metoda, preč. g. Tomo Zupan sam, ker je sam prvi sprožil misel, da bi se družba preosnovala po župnih podružnicah.

Predlog g. dr. Pavlice se je soglasno z navdušenjem sprejel in glasovala sta zanj navzoča poklicana zastopnika družbe sv. Cirila in Metoda, gg. prvomestnik Tomo Zupan in tajnik A. Žlogar.

Ta dva poklicana zastopnika družbe sv. Cirila in Metoda se tudi nista čisto nič spodtikala nad govorom g. dr. Šusteršič-a, niti jeden niti drugi ni čutil potrebe, v imenu družbe odgovarjati dr. Šusteršiču, kar je popolnoma umevno, ker dr. Šusteršič ni žal besede rekel zoper družbo kot tako, marveč celo izjavil, da hoče z navdušenjem zanjo delovati, pod jedinim pogojem, da bode katoliška! Družba sv. Cirila in Metoda ni bila obtožena in radi tega jej ni bilo treba, da bi nje poklicani zagovorniki bili poprijeli besedo.

Obtoženi pa so bili po vsi pravici nekateri člani družbinega vodstva, ti so potrebovali zagovornika in ta jim je vstal v osobi — gosp. Koblarja! Ne vemo, je li g. Koblar takrat, ko je vstal k zagovoru, vedel, kaj da dela. Njemu na čast hočemo domnevati, da mu stvar ni bila popolnoma jasna in da si ni bil v svesti herostratskega svojega početja. Če pa si tega takrat ni bil v svesti, danes mu mora biti vse jasno: V „Slovenskem Narodu“ objavljeni telegrami so ga morali poučiti. Liberalci cele Slovenije mu čestitajo. S tem povedano je vse. Čestitajo mu tisti, v kojih glasilu se je nekoč pisalo da je sv. Oče — — — — — — — —, v kojih glasilih se smešijo verski obredi, v kojih glavnem listu se je bralo, da naj se dostojanstveniki naše sv. cerkve po stopnicah mečejo itd. itd. Da, gosp. Koblarju mora sedaj biti jasno, kaj da je storil!

Ali menda misli, da bi naši naprednjaki hvalili katerikoli korak, ki bi bil koristen za katoliško stvar?

Katoličanstvo je našim naprednjakom Hekuba. Niti malega prsta ne premaknejo za istinite katoliške namene. Seveda — „vera ni na dnevnem redu“! Koliko lepih in prekoristnih katoliških zavodov in uprav imamo v Ljubljani — in kje so naši „tudi“ katoliški naprednjaki od najzmernišega do najskrajnišega?! Koliko jih je v katoliškem tiskovnem društvu? Odgovor: 0. Koliko pa je v društvu sv. Vincencija, ki na tisoče izdaje vsako leto za uboge? Odgovor: 0. Seveda, v društvu sv. Vincencija se ne igra visoke sijajne vloge, tam se le moli in dela na tihem tako, da desnica daje, ne da bi levica zato kaj vedela. A to našim liberalcem ne diši! Imamo tretji red sv. Frančiška — in koliko „tudi“ katoliških naprednjakov je tam? Odgovor: 0. Imamo vrlo „Katoliško družbo“, ki prekoristno deluje za versko-narodno omiko. Število naprednih članov: 0. Ti vzgledi zadoščajo popolnoma v dokaz, koliko da je našim naprednjakom mar katoličanstvo.

A nekaj druzega jim je mar: Lastni sijaj in lastna mogočnost. Za to se borijo, za to imajo skrb in radi tega zagnali so tako grozen hrup, ko se jim je stopilo na katoliškem shodu na noge. Naprednjaki dobro vedo, da vodstvo družbe sv. Cirila in Metoda šteje sedem liberalnih in le pet konservativnih članov in v pest si smejejo, da si morejo tako lepo izkoriščati v svoje strankarske namene sijaj katoliške družbe sv. Cirila in Metoda. In konečno, ugoden trenutek, ko se liberalizem pod raznimi krinkami zadostno utrdi, potem pa proč z mračnjaki iz vodstva družbe sv. Cirila in Metoda! Taka ali slična je špekulacija narodno-napredne gospode!

Prav tej špekulaciji pa je več ali manj ugajal nastop g. Koblarja v šolskem odseku I. slov. kat. shoda in povdarjamo, da smo prepričani, da gosp. Koblar ni hotel napeljavati vode na oni mlin.

G. Koblar je v šolskem odseku nezavestno služil liberalnim namenom in ta vzgled kaže, kako nepreviden je bil, ko je stopil v nasprotje z menenjem odločilnih katoliško-narodnih faktorjev.

Iz vsega predstoječega pa se uvidi, kako opravičeno je stališče I. slovenskega katoliškega shoda nasproti družbi sv. Cirila in Metoda in da ima sedaj ta družba najlepšo priložnost, zadobiti si nove moči s tem, da si zopet zasluži zaupanje katoliško-narodnih

(Dalje v prilogi.)

---

lere ni v občini, da se stori vse, kar je mogoče, da se odstranijo vsi za razširjanje kužnega strupa ugodni pogoji, pripravi pa vse potrebno, da se zanešeni kužni strup uniči, kakor hitro mogoče.

Iz teh uzrokov je gledati na to, da se očistijo ceste, javni trgi in poslopja gnijočih in gnilobi podvrženih snovij, da se primerno odstranijo odpadki domačega gospodarstva in obrtnih zavodov, zlasti klavnic. Najostreje je prepovedati, da se pri stanovanjih ali blizu njih ne smejo napravljati jame, v katere bi se pocejala onesnažena voda, kajti potem se onesnaži vsa okolica. Straniške jame se morajo, dokler še ni kolere, večkrat izprazniti, in skrbeti je treba, da se napačno narejene ali popuščujoče straniške jame pravilno popravijo. Ko se začne kolera, je čiščenje jam kolikor mogoče omejiti; kadar se pa morajo izprazniti, razkuži naj se poprej njih vsebina in odpelje daleč od človeških prebivališč, vodnjakov in vodovodov. Nikakor se ne sme ta vsebina stranišč spuščati v potoke, reke, itd.

Posebno pozornost moramo obračati na pitno vodo in na vodo za domačo porabo. Kjer ni vodovodov z zdravo vodo, naj se voda pred vsako bodisi katerokoli porabo zavre, ohladi in še-le tedaj rabi. To velja za zdrave in bolne.

Slaba, nezdrava, vlažna stanovanja naj se zapró in prebivalci uradnim potom premestijo v ugodnejša zdravju neškodljiva.

Prodaja živil naj se najostreje, še pred boleznijo, nadzoruje, nezrelo, gnilo sadje, umazane prodajalnice, pokvarjeno meso, mleko, klobase itd. brezobzirno odpravijo in brezvestni prodajalci ostro kaznujejo; ker le od začetka, ko je še prebivalstvo zdravo, je mogoče zabraniti nevarnost; ko je že enkrat okraj okužen, je večinoma vse prepozno.

Pripravljeno mora biti zadostno razkužil, in v večjih mestih naj se postavijo tudi javni razkužilni zavodi. Ubožnemu prebivalstvu naj dá občina razkužila brezplačno, s primernim navodilom o rabi.

III. Kako se naj razkužuje?

Najbolj v rabi je sedaj karbolna kislina (Karbolsäure). Zadošča 5%, to je, v sto delih vode mora biti pet delov čiste karbolne kisline. Opomniti je, da se mora ta 5% karbolna voda večkrat premešati in stresati, ker karbolna kislina je težja od vode in pade na dno posode.

V sumljivih časih, kakor v sedanjih, je dobro, ako se razkuži vsak slučaj driske. Vlije se v ponočne posode karbolica, ter se takoj odpadki razkužijo. Še le na ta način razkuženi in neškodljivi odpadki naj se vlijejo v stranišča. Ako bi vsakdo tako delal, marsikatero človeško življenje bi se rešilo! Če je perilo takega bolnika umazano, naj se posebej namaka, ločeno od druzega perila, in v slučaju kolere tudi v 5% karbolici. Onesnažena tla naj se očistijo s cunjami v 5% karbolico namočenimi, take cunje naj se potem sežgó, istotako slama ali manj vredne stvari za kolero obolelega.

Ker se z rokami dotaknemo raznih rečij, bodi skrb vsakega, da si večkrat na dan, sosebno pred jedjo in po jedi, dobro z milom (žajfo) umije roke, najboljše v prekuhani vodi.

Za izplakovanje stranišč in lijakov naj se rabi tako zvana dunajska raztopina, to je tekočina iz 100 gramov surove karbolice in 200 gramov železne galice (Eisenvitriol), raztopljene v dveh litrih gorke vode.

Take razkuževalne tekočine se morajo hraniti v steklenih posodah, na kojih je označeno, kaj da je v posodi, ker so vsa ta sredstva strupena, treba je ostro paziti, da se kaka nesreča vsled zamenjave ne pripeti, zaradi tega naj ima vsaka posoda zaznamek: Strup.

To so v kratkem navodila gledé vnanjih potrebščin. Želeti je le, da bi bila taka razkuževalna sredstva kolikor mogoče po ceni, a da bi se le zaupljivim osebam oddajala, ne otrokom, in da bi vsak gospodar preskrbel sam vse potrebno.

Umevno je samo ob sebi, da se mora za kolero oboleli od drugih zdravih odločiti, kakor je to tudi v druzih slučajih nalezljivih boleznij, kakor griža, tifus, osepnice itd. vsikdar potrebno. (Konec sledi.)

krogov. Potem se bode pričelo novo živo gibanje za družbo sv. Cirila in Metoda, družba bode zares to, kar bi morala biti, moč njena se bode potrojila in početvorila, in delovanje njeno bode zares vsikdar tako, da si bode, kar je glavna stvar, priborilo Božji blagoslov. In to bode sijajna zasluga I. slovenskega katoliškega shoda!

O šoli.

(Govoril kanonik in poslanec Karol Klun na 2. slovesnem zboru katoliškega shoda.

Visokorodna in prečastita gospoda!
Slavni zbor!

Leta 1887 je bil lujzijanski škof iz Amerike pri sv. očetu Leonu XIII., ki so mu pri tej priliki rekli: „Moj sin, ničesar ne opuščaj, da bi mojim otrokom v Lujzijani ne preskrbel katoliških šol. Šola je bojišče, na katerem se ima odločiti, ali naj človeška družba ohrani krščanski značaj ali ne. Krščanstvo vseskupno v človeški družbi sicer ne more izumreti, ker je Kristus svoji cerkvi obljubil, da ostane pri njej vse dni do konca sveta; ali če kateri del človeške družbe ne napravi in ne vzdržuje katoliških šol, je posledica ta, da odpade od krščanstva. Šolsko vprašanje je torej za nekatere dele človeške družbe vprašanje za življenje ali smrt.“ Tako so rekli sv. oče in prav tako sodijo tudi nasprotniki sv. cerkve, ki si zato na vso moč prizadevajo, da bi šolstvo dobili v svoje roke, dobro vedoč, da jim je potem zagotovljena prihodnjost, kakor je brez ovinkov priznaval brezverski pruski minister Altenstein, ki je rekel: „Dajte nam šole; kadar ugasne katoliška vera v srcih ljudstva, sama ob sebi pade tudi cerkev.“

Svoje brezbožno početje opravičujejo s tem, da je država vir vsega prava, da ima torej le ona edino pravico do šolstva. Ali to ni res; država ni vir, ampak je le váruhinja prava; ona pač sme dajati postave, ali ne samovoljno, ampak oziraje se na pravice, ki jih njeni državljani imajo po božjem in nravnem pravu. Med temi je pa ena najimenitnejših pravica odgajati otroke. Ta pravica v prvi vrsti pripada starišem, ki so svoje otroke dobili od Boga, ki jih bo enkrat iz njihovih rok nazaj tirjal. in od katerih mu bodo morali enkrat oster odgovor dajati; v drugi vrsti pa ta pravica pripada cerkvi, ki je dobila od božjega Odrešenika povelje, učiti vse narode, in kateri je še posebno priporočal nedolžne otročice, rekši apostelnom: „Pustite male k meni priti in ne branite jim, ker njih je nebeško kraljestvo.“

Stariši in cerkev imajo torej sveto, od Boga samega njima naloženo d o l ž n o s t, učiti in dobro odgojati otroke; če pa imajo to dolžnost, morajo imeti tudi p r a v i c o, izvrševati to dolžnost, kakor najbolje vedo in znajo. V prvih časih jim te pravice res nihče ni kratil ali odrekal. V starih časih ni bilo nobenih šol, ampak stariši sami so doma skrbeli za pouk in odgojo otrok. Ko je pa Kristus prišel in svojim aposteljnom zaukazal učiti vse narode, začeli so cerkveni predstojniki že tedaj, ko celo knezi in vladarji niso znali ne brati, ne podpisati svojega imena. povsod ustanovljati šole, v katerih so duhovniki in od njih nastavljeni učitelji poučevali odrasle in otroke v krščanskem nauku, v branju in svobodnih umetnostih.

Šola je torej prav za prav hčerka sv. cerkve, ki ima do nje prvo pravico, in kateri te pravice v prejšnjih časih tudi nihče ni kratil ali odrekal. Še pri sklepanju vestfalskega miru leta 1648 imenovali so v dotični pogodbi šolo pridevek verskega izpovedanja (annexum religionis) in v 5. členu določili, da se skrb za cerkvene in šolske reči neprikrajšana prepušča vsaki verski stranki, (templorum et scholarum cuique parti suarum cura integra reservetur.)

Šele v pričetku tega stoletja so začeli šolo trgati od cerkve; začetek je storila francoska revolucija, ki je pa spravila šolstvo v neizmeren propad, kakor je že leta 1801 tožil minister notranjih zadev sam. Da bi ga rešili pogina, morali so se obrniti do duhovščine, in priporočati učiteljem, da naj mladež pripravljajo k pouku, ki ga dobiva od duhovščine, da naj podpirajo duhovnike in jim pomagajo med ljudstvom širiti znanje Božje in ljubezen do čednosti, ki družinam zagotovljajo mir, in da naj zlasti revnejšim krogom vzbujajo upanje boljšega življenja.

Človek bi mislil, da je britka skušnja na Francoskem zmodrila državnike, da po tej žalostni skušnji ne bodo ne le ne izpodrivali cerkve iz šole, ampak jo še podpirali in utrjevali. Ali zgodilo se je nasprotno v nekaterih, zlasti nemških državah obdržali so versko šolo, v drugih pa so šolo iztrgali iz cerkvenih rok, odvzeli ji verski značaj in jo po vsem izročili državi, ki je v svojo oblast spravila ves uk neizvzemši krščanskega nauka; zakaj država določuje, koliko ur na teden je odmeriti krščanskemu nauku, katere knjige se morajo rabiti itd. Pa pri tem ni ostalo, ampak napravili so nove učiteljske pripravnice, vpeljali vse mogoče nove predmete, in ustanovili posebno knjižice ne samo za učitelje, ampak tudi za učence.

Radi priznavamo, da se pri dobri metodi otrok lahko dosti nauči, in da morda kak otrok zdaj res več vé, kakor prej marsikateri odrasel mladenič, ki je pridno stregel svojim starišem, kakor kateri mož, ki je marljivo obdeloval svoje polje, ali celo kakor kateri starček, ki je zvesto služil Bogu in cesarju. Šolstvo je v istini zelo napredovalo, ali napredovalo je le v duhu liberalizma, s katerim je pa ob enem napredovala tudi hudobija in pregreha, zlasti pri mladini. Res je tudi prej marsikaj počenjala šolska mladež, ali kolika razlika med prej in zdaj. Francoski list „Figaro“ je pred nekoliko leti gledé francoske državne šole pisal: Nesramnost presega že vse meje; deklice so brez vse sramožljivosti in prebirajo, najgrše reči, najbolj spolzle romane, ne da bi zarudele.“ Pa tudi v naši državi zlasti v večjih mestih ni dosti boljše in listi tožijo pogostoma o razuzdanosti, in o surovosti, šolske mladeži. Na Dunaju so zasačili več tatinskih band med šolskimi otroki, celo silne rope so izvrševali paglavci, ki trgajo še hlače po šolskih klopeh, najstrašneje pa so obilni samomori med otroci, o katerih javni listi tako pogostoma poročajo.

Pa tudi med odraslimi se množé hudodelstva. Nekdo je trdil, da surovost in divjost nižjih krogov je le posledica nevednosti in zbitosti teh ljudij, da bodo pa gotovo boljši in blagejši, kadar bodo bolj poučeni in izobraženi. Ta mož se menda nikdar ni pobrigal za hudodelniško štatistiko, sicer bi se bil prepričal, da se zlasti v novejšem času ravno med tako imenovanimi izobraženimi ljudmi silno množe hudodelstva, ki so dostikrat prekanjena in navadno veliko strašnejša, kakor neizobraženega kmečkega hudodelnika.

Kdor prebira časnike, iz sodnijskih poročil izvé, kako prebrisana so bila nekatera hudodelstva izmišljena in izvršena, kako trdovratno hudobneži tajé, kako zvito se znajo zagovarjati in besede zavijati, kako porogljivo se dostikrat norčujejo iz božjih in cesarskih postav itd.; ti ljudje so se v šolah veliko naučili in zelo izobrazili svojega duha, in bi se mogli gledé svoje prekanjenosti in zvijačnosti morda meriti z marsikaterim državnikom ali vojskovodjo. Če bi torej pouk sam zadoščal, morali bi bili ti, in bi morali sploh vsi otroci, ki v šolo hodijo priti k spoznanju, česar je človeku za dobro in pošteno življenje treba, in hudodelstva bi morala zginiti izmed izobraženega ljudstva.

Od kod torej žalostna prikazen, da z izobraženostjo napreduje tudi hudobija? Ker se v sedanji šoli izobražuje samo glava, ne pa tudi srce, ki ostaja marveč prazno; in vendar je blaženje srca pri odgoji glavna reč, kar so priznavali že stari modrijani. Ali paganstvo ni moglo tolikanj oblažiti srca, kakor je dandanes mogoče, ker ni poznalo pravega Boga, katerega bi se bilo oklepalo srce; in ker čednosti in dobra dela paganov niso prihajala iz čeznaravnih božjih nagibov, tudi niso imele vzvišene vrednosti. Šele krščanstvo je posvetilo celega človeka in vse njegove moči ter zlasti požlahtnilo njegovo srce. Srce božje je vir ljubezni, ki je pripravila Sinu Božjega, da se je samega sebe žrtvoval nam v odrešenje, in iz tega vira zajema tudi človeško srce tisto ljubezen, ki človeka navdušuje za vse vzvišeno sveto in dobro, ki ga uči Boga ljubiti čez vse, bližnjega pa kakor samega sebe, ter mu veleva zarad Boga ogibati se vsega hudega in če bilo treba zarad njega prenašati tudi najhujše trpljenje.

Naj bo glava še tako učena in prebrisana, človek vendar nima prave vrednosti in cene, ako ni oblaženo in dobro odgojeno tudi njegovo srce, in brez pomisleka smem reči, da je človek z dobrim, pobožnim in vernim srcem, pa morebiti malo manjim razumom zmerom velika sreča za človeštvo, da more pa nasprotno velik razum, če ni združen z dobrim, pobožnim in vernim srcem, napraviti ravno toliko nesreče kakor sreče, pa navadno zmerom več nesreče.

Glavni namen odgoje mora biti torej blaženje srca, in vse drugo, kar še spada k odgojevanju, kakor skrb za telesno zdravje in snago, kazni in darila, in celi pouk se mora vedno ozirati na ta glavni namen.

Ker je pa naše srce nemirno, dokler po izreku sv. Avguština ne miruje v Bogu, ker le v sv. veri najde tolažbo in mir in srečo in veselje in svetost, zato je prava odgoja brez vere nemogoča in dosledno verska šola neobhodno potrebna.

Prvo dolžnost, versko odgojati svoje otroke, imajo namreč stariši. Ali premnogi stariši to svojo dolžnost zanemarjajo; namesto da bi učili otroke moliti in jim pravili o Bogu, ki jih je ustvaril, o ljubem Jezusu, ki je za nas na križu umrl, o ljubeznjivi Materi Božji, o skrbnem angeljčku varhu, pogovarjajo se vpričo otrôk le o svojih kupčijah ali o veselicah, katerih se hočejo udeležiti, ali pa govoré celô nesramne in pohujšljive reči, ki bi se po izreku sv. aposteljna še imenovati ne smele med kristijani.

Tembolj bi morala torej šola skrbeti, da nadomesti, kar so stariši opustili, da dohiti, kar so oni zamudili, da popravi, kar so oni spridili, da otroke vžgé za dobro in nebeško, da njih srčica zopet pridobi za Boga. Dostikrat se je primerilo, da so bili po nedolžnih, v šoli dobro odgojenih otročičih spreobrnjeni in pridobljeni tudi njih stariši.

Kako pa je v tem oziru v sedanji šoli? Če v roke vzamemo šolska spričevala ali šolske izkaze, vidimo, da je krščanski nauk sicer zapisan na prvem mestu, kot najglavnejši predmet, ali v istini se razni drugi predmeti poučujejo skoro vsak dan, krščanski nauk pa le eno ali dve uri na teden. Veroučitelj se trudi, da bi otroška srca vnel in ogrel za Boga, za krščanske čednosti in za lepo življenje, učitelj pa, če je d o b e r, priganja otroke k učenju drugih predmetov, ne zmeneč se za nauke sv. vere, če je pa malopriden, morda govori in uči še kaj pohujšljivega, kar se je že marsikje in tudi v naši deželi že zgodilo.

Če torej otroci še domá nimajo lepih naukov in dobrega vzgleda, pač ni čuda, da ostane krščanski nauk v šoli brez vspeha, in če se otroku naposled celó pristudi, ker se mu zdí le neki postranski predmet, ki mu ovira veselje in greni življenje. Konečna posledica pa je ta, da šola, v kateri se zanemarja odgoja srca, mora roditi tako žalostne sadove, kakor sem jih prej omenjal.

To priznavajo celó posvetnjaki. 20. junija t. l. stal je pred porotniki v Dunajskem Novem Mestu neki 21 let star tovarniški delavec, Funovicz po imenu, ki je bil umoril 60letnega ponočnega čuvaja, da bi bil mogel oropati tovarniško blagajnico. Državni pravdnik rekel je pri tej priliki porotnikom:

„Slabo znamenje našega časa je, da se tako vidno množé umori, kar človeka sili, preiskovati dotične uzroke. Naša mladež v šolah pač dobiva verski pouk, učí se katekizma in verskih resnic, ali nravnost se čisto zanemarja. Kaj pomaga, če se otroci še tako gladko katekizma navadijo na pamet, če še tako dobro verske resnice naštevajo, če se pa pri krščanskem nauku ne vpliva na srce in če se zanemarja blaženje človeškega vedenja? Dokler v tem ne bo pravega reda, ni se nam nadejati nobenega zboljšanja, in surovost se pravi človečnosti ne bode umaknila!“

Mož je imel v tem prav, da se nam ni nadejati boljše prihodnjosti, dokler se pri odgoji ne bo bolj gledalo na blaženje srca; v tem pa ni imel prav, da je krivdo zvračal na cerkev, češ, da veroučitelji napačno poučujejo krščanski nauk. Mož je pozabil in ne vé, da se v šoli pri krščanskem nauku ne učé samo verskih resnic, ampak tudi nravnosti, ali kaj pomaga, če veroučitelj še tako lepo vpliva na srce in na čut otrokov, če ga pa drugi učitelji pri drugih predmetih v tem ne podpirajo, ampak z neslanimi in pohujšljivimi opazkami morda celó podirajo, kar je veroučitelj dosegel.

Državni pravdnik naj bi bil torej na drugo adreso obračal svoje opazke in državnikom priporočal, da naj imajo v šoli večjo skrb za blaženje srca, da naj se ves pouk naslanja na krščanski nauk,

ker mora le vera doseči, da postane človek dober, da se mu ignjusi hudobija in da se srce njegovo vžgé za vse sveto in lepo. V ta namen pa ne zadostujeta ena ali dve uri krščanskega nauka v šoli, ampak

a) krščanski nauk se mora učiti jasno in prepričevalno ter mora vplivati na um in srce;

b) krščanski nauk mora biti v najtesnejši in vsestranski zvezi z drugim poukom;

c) s krščanskim naukom je treba združevati molitev, petje, verske vaje, službo božjo in prejem sv. zakramentov;

d) na versko podlago se mora naslanjati tudi šolska disciplina in sploh vse, kar ima vplivati na blaženje srca, na nravno vedenje otrôk;

e) konečno mora biti učitelj sam prepričan o verskih resnicah in jih goreče in odkritosrčno spoznavati pred svetom.

Srečna, stokrat srečna je šola s krščanskim učiteljem! Njegov vzgled izpodbuja otroke in odrasle, in še v poznih letih čuti človek blagodejni vtis takega pouka.

Med našimi kmeti je veliko bistroumnih, za vse dobro in lepo vnetih ljudij, kakoršnih morda le malo najdeš celó med izobraženimi stanovi. In vendar ti možje niso bili drugje, kakor domá, in so ves svoj uk, vso svojo vzgojo dobili v domači šoli in v domači ljudski šoli.

Toda domačo in šolsko vzgojo je prešinjal krščanski duh in iz njih napravil poštene, značajne krščanske može, ki se morejo v vzgled stavljati slehernemu človeku.

Česar pa kdo sam nima, tega tudi drugim ne more dati; če torej učitelj sam ni veren krščanski mož, tudi otrôk v krščanskem duhu ne more odgojati; zato z ozirom na žalostne prikazni, katerih sem omenjal, opravičeno vprašanje: Ali morejo v sedanjih učiteljskih pripravnicah izučeni učitelji tako odgojati mladino, kakor zahtevajo koristi krščanske družine, koristi občine in države?

Učitelji dandanes več vedó, kakor nekdaj, ali premnogi manj verujejo; in znanstveni lišp, s katerim se v učiteljskih pripravnicah šopirijo, in dozdevna splošna omika, s katero se ponašajo, nista nobeno nadomestilo za versko-nravno vzgojo; učitelji brez verskega prepričanja pa bolj delajo za socijalne prekucije, kakor proti nji.

Celó Bluntschli, o katerem pač nihče ne more trditi, da je bil klerikalec, obsojal je tako izobraženje učiteljev, ko je pisal: „Učitelji se morajo na pripravnicah učiti rečij, katerih v ljudskih šolah nikdar ne morejo rabiti, ali bi jih vsaj rabiti ne smeli. S tem se vzbuja učena domišljavost in nenasitljivo hlepenje po višjem znanju, ki pa ne spada v ljudsko šolo. Mnogi učitelji postanejo nezadovoljni s svojim nizkim in omejenim, dasi jako spoštljivim stanom, in od države ali občine zahtevajo čedalje večje plače. Mnogovredna skušnja je pokazala, da so v raznih državah mnogi novodobni učitelji delali zoper cerkev in državo in med prostim ljudstvom razširjali prekucijske namene.“

Res je, da imamo pri nas, hvala Bogu, še dobrih učiteljev, ki se zavedajo svojega vzvišenega poklica, svoje dolžnosti do Boga in do starišev, ki so jim izročili svoj najdražji zaklad, svoje otroke, in da se prav zaradi tega pri nas slabi nasledki novodobne šole ne kažejo v tej meri, kakor drugod, ali ravno tako res se je tudi v našem cesarstvu zadnja leta pokazalo, da se pusté nekateri učitelji zlorabiti za liberalne namene, katerih zadnji cilj in konec je pa uničenje cerkve in razrušenje države. Radikalna stranka na Češkem, katere glavni voditelj je v cerkvenem in državnem oziru proglašal najpogubnejša načela, katere ne more odobravati noben katoličan in noben rodoljuben Avstrijan, ima svojo glavno podporo in zaslombo med učitelji, in tudi pri nas je javna tajnost, da najbolj strupeni članki zoper vero in duhovščino po sovražnih listih prihajajo od učiteljev in da je deželni šolski svet kranjski s posebno okrožnico učitelje svaril pred takim početjem.

Lahko bi Vam povedal še veliko uzrokov, ki govoré za versko šolo; lahko bi Vam naštel celo vrsto veljavnih in imenitnih mož, ki priporočajo vero kot edino pravo podlago sreče in javnega blagostanja. Spominjam na krasni izrek slavnega Washingtona, ustanovitelja mogočnih severno-amerikanskih zaveznih držav, ki so jih v svojem izvrstnem govoru omenjali premilostljivi knez in škof lavantinski.

Ali meni odločeni čas je potekel, zato moram že skoraj končati svoj govor, mislim pa, da že iz tega sprevidite potrebo verske šole. In zaradi te potrebe, ne pa iz prepirljivosti jo moramo zahtevati. Verska šola ni predmet, o katerem sme vsakdo soditi ali misliti, kakor hoče; vsak katoliški kristijan se mora zaradi vesti potezati za njo, in če je komu vse jedno, kakoršna je šola, ta kaže, da reči ne umeje ali da ni več pravi katoličan. „Kdor ni z menoj“, rekel je Odrešenik, „ta je zoper mene, in kdor z menoj ne zbira, ta raztresa.“

To je bil vzrok, da so si naši katoliški in konservativni poslanci stavili nalogo, v državnem zboru spremeniti šolsko postavo v tem smislu, da se šola postavi na versko podlago. Mnoge prošnje ali peticije iz raznih dežel, med katerimi so se posebno odlikovale tudi naše slovenske pokrajine, so jih podpirale v tem prevažnem poskusu; izročenih je bilo več šolskih predlogov, šolska postava je bila v istini spremenjena v nekaterih določbah, ali glavnega namena, verske šole, zaradi premnogih težav in zaprek nismo dosegli!

Kako je bilo to mogoče, bo morda vprašal kdo izmed vas, saj so na desnici državnega zbora sedeli pošteni konservativni možje? Gotovo, ali reč vam bode jasna nad posebnim zgledom. Poglejte naše slovenske poslance. Koliko jih je prišlo k katoliškemu shodu? Nekateri med njimi so zadržani po važnih poslih in jim ni zameriti, če niso prišli, ali mnogi niso hoteli priti in so menda sklenili, da se katoliškega shoda ne udeležijo, ako je prav poročal neki tukajšnji list. Ako bi bili namesto slovenskega katoliškega sklicali slovenski narodni shod in se na njem razgovarjali in sklepali o zgolj narodnih rečeh, bi k temu shodu ne bili prišli samo poslanci, ki se v enaki meri in z enako odločnostjo potezajo za verske in narodne zadeve, ampak tudi poslanci, ki imajo svoje posebne nazore in hodijo svoja pota.

Ker smo poleg narodnih zahtev na dnevni red prvega slovenskega katoliškega shoda postavili katoliške zadeve, versko šolo in preustrojo človeške družbe na podlagi krščanskih načel, ni se jim vredno zdelo priti k našim zborovanjem in so bili jako veseli najti jalove izgovore, kakor povabljeni k večerji, o katerih govori sv. evangelij. Če se torej naši slovenski poslanci, ki vsi brez razločka, tudi najradikalnejši med njimi, vsaj ob času volitev, zagotavljajo, da so tudi katoličani, tako malo brigajo za versko šolo, če so mene svoje dni jako neslano napadali, ker sem bil izmed tedanjih slovenskih poslancev edini podpisal predlog za versko šolo; potem se nikar ne čudite, ako so nam v odločilnih trenutkih začeli omahovati poslanci, katerim je katoliška vera ali le postranska reč, ali se grejejo le ob vladnem solncu in se takoj zganejo, če jim začne to solnce kazati temen obraz. Ali to nas ne sme strašiti, da bi vnovič ne poskusili, kar se nam dozdaj ni obneslo.

V 14. stoletju je neki mlad knez sklenil ves svet podjarmiti. Nabral je tedaj trumo vojakov in prvega nasprotnika napadel, potem pa je hotel še druge po vrsti premagati. Pa glej, že pri prvem napadu je bil tepen, njegova vojska razkropljena, in komaj je otel svoje življenje. Ker ni mogel dovolj hitro ubežati, zleze v neko staro zidovje in se tam pred sovražniki skrije, ki ga po vseh kotih iščejo. Srce mu je bilo vpadlo in samega sebe se je sramoval, ker je mislil ves svet podjarmiti. Ko je pa mirno tam sedel, je videl neko mravljo, ki je po zidu kvišku lezla in zrnice nesla, ki je bilo veče, kakor ona sama. Pa na vrhu je neki kamen iz zida molil; na vso moč si je trudila, da bi zrno čez kamen spravila, pa ni mogla in je z zrnom vred padla na tla. Nekoliko časa kakor omamljena se kmalu zopet vzdigne, pobere zrno in leze ž njim na zid; pa pri omenjenem kamnu zopet pade na tla. Mož je gledal mravljo in naštél, da je 69 krat z zida padla; pa vendar poguma ni zgubila; sedemdeseti krat popade zrno ter ga nese kvišku, in res srečno čez kamen vrh zidu spleza. To je mož premišljeval in mislil je sam pri sebi: „Jaz sem še le enkrat poskušal, pa sem ves pobit in malosrčen ker sem bil premagan; mravlja je poskušala 69 krat, in je vedno padla, pa se ni dala ostrašiti in naposled je vendar le dosegla, kar je hotela. Ne, nočem obupati, zopet hočem začeti, in ko bi bil tudi večkrat tepen, bom vendar zopet poskusil, ker enkrat mora obveljati, jaz hočem svet podjarmiti!“ — Res so se mu velike reči posrečile, kakor občna povestica pripoveduje; ta mož namreč je bil Timur ali Tamerlan (od l. 1336 do 1405).

Tega nevernika si vzemimo za vzgled; če nam je tudi dozdaj izpodletelo doseči versko šolo, zopet se lotimo tega dela, stavljajmo nove predloge, pošiljajmo nove prošnje za versko šolo do državnega zbora in pokažimo s tem svetu, kako neumno in neosnovano je govorjenje, kakor da bi le duhovniki zahterali versko šolo, da bi v njej gospodovali. Ne duhovna in tudi ne posvetna oblast, ampak Kristus naj v šoli gospoduje s svojim ukom in svojim duhom; sicer je ves trud in vse naše delo zastonj. (Dolgotrajno in živahno ploskanje in dobro-klici.)

Pozdravni govor

msgr. dr. Gabrievčiča na prvem slovenskem katoliškem shodu.

(Dalje.)

Ker že imam besedo, usojam se spregovoriti še nekoliko besed. (Dobro, dobro.)

Nisem dobro se pripravil, ker sem že več kot mesec dnij na popotovanju, in semkaj sem dospel še-le v nedeljo. Spregovorim pa, kakor in kar meni in drugim srce teži.

Rekel sem: Pozdrav in voščilo prevzvišenega vladike sta toliko tehtnejša in toliko večega pomena, kolikor bolje in živeje spoznava na visokem svojem stališču našo veliko bedo in naše nujne potrebe. Najhuje mora boleti Njegovo srce, ker v najvažnejšem duhovskem stanu nima domačega naraščaja ali prav pičlega.

Sploh nimamo na Primorskem nobenega ali komaj spomenljivega naraščaja v nobenih onih stanov, ki so merodajnejši za narodni razvoj. Če je naraščaj merodajen za naroden obstanek in razvoj, in tega ne bo nihče tajil, tako moram izreči, dasi s tužnim srcem: Na Primorskem propadamo in pojemamo.

Poglejmo nekoliko po drobnem.

Zadnjih let izšola se le tu in tam kedo za učitelja srednjih šol. O naraščaju v zdravniškem ali odvetniškem stanu ne moremo še govoriti ne. V sodnijskem stanu je enako žalostno. Zagotovil mi je, ni še dve leti, nekdo, ki razmere pozna, da med 30 avskultanti v okrožju višjega nadsodišča v Trstu, to je za vse Primorsko in Istro s krškimi otoki vred, so trije, ne slovenskega, ampak sploh slovanskega rodu. Ali bomo mogli v prihodnje dolžiti krivice vlado in druge veljavne osebe, da ne imenuje narodnih mož za slovanske sodnijske okraje, če jih ne bo? Kake važnosti je, da so sodniki domačega rodu, ni treba, da razložim.

Najžalostneje pa je z domačim naraščajem v duhovskem stanu, ki je dozdaj ohranil naš narod, ki bo ostal na vse veke prva podlaga njegovega obstanka, oni stan, čegar člani morajo od mladih nog poznati vse mišljenje in težnje svojih ovčic, ki morajo v ta namen od mladih nog med temi živeti, veseliti se in trpeti, če hoče vspešno med njimi delovati.

Kako stojimo na Primorskem v tem obziru? Naj govorijo številke.

V preteklem šolskem letu smo imeli v 4. letu bogoslovja za goriško nadškofijo 5 bogoslovcev, 4 za slovensko in 1 za laško stran; med temi sta samo 2 domačina, 1 za slovensko in 1 za laško stran, ki sta se na domači gimnaziji izgojila.

V tretjem letu smo imeli 10 bogoslovcev, 8 za slovensko, 2 za laško stran; med temi so le 3, 1 Slovenec in 2 Laha, domačini; na domači gimnaziji izšolala pa sta se samo dva, tretji, izvrsten mladenič, moral je že v nižji gimnaziji drugam potegniti, tukaj bi ne bil dosegel svojega namena.

V drugem letu smo imeli 8 bogoslovcev, 7 za slovensko in 1 za laško stran; med tem so 4 Slovenci in 1 Lah domačini, ki so tudi doma se izšolali.

V prvem letu je bilo koncem leta 9 bogoslovcev, 7 za slovensko, 2 za laško stran; domačini in doma izšolani samo 4, 2 Slovenca in 2 Laha. Skupaj tedaj 32 bogoslovcev, domačinov le 14, 8 Slovencev pa 6 Lahov, doma izšolanih le 13.

Številke dovolj spričujejo, da propadamo, da že pojemamo; dasi nekateri hočejo svet prepričati, kako v zadnjih letih napredujemo. To trdijo le radi tega, da bi ubogo zbegano ljudstvo ne spregledalo, kam so ga pripeljali s svojim vednim hujskanjem. Žalostno, v resnici žalostno je pri nas, za obojo stran, slovensko in laško gledé duhovskega naraščaja.

Kdo je temu kriv, morda učitelji? — Tega ne smemo trditi. Oni, ki so nemškega rodu, so dobro-

misleči; oni pa, ki so našega rodu, morajo se veseliti kot izobraženi Slovenci, če dobiva naraščaja oni stan, ki je bil in ostane prvi steber narodnega razvoja. Tudi gospod gimnazijski vodja se je letos veselil z menoj in mi čestital, da prihodnje šolsko leto dobimo nekaj več domačih in doma izšolanih dijakov. Kdo je tedaj temu pomanjkanju kriv? — Sedanji šolski sistem na Primorskem, pa morilni duh sedanjih časov. (Dalje sledi.)

Politični pregled.

V Ljubljani, 10. septembra.

Notranje dežele.

Češko. Mladočehi hočejo osvežiti svojo popularnost s tem, da bode dr. Gregr zopet predlagal, naj se sklene adresa na češkega kralja s prošnjo, da obnovi češkodržavno pravo in se dá kronati v Pragi. Vspeha ta predlog ne bode imel druzega, nego da se bode v zbornici zopet hudo debatovalo. „Narodni Listy“ bodo torej imeli priliko tiskati navdušene govore svojih somišljenikov. Staročehi pa bodo malo v zadregi, ker ne bodo prav vedeli, na katero stran bi se nagnili. Večina se pa za tak predlog ne bode dobila, ker zani neso Nemci in veleposestniki. — V ostalem pa hočejo Mladočehi tudi letos potegniti se za češke manjšine. V tem oziru pa jim želimo najboljši vspeh. Podpirali jih bodo pač tudi Staročehi in veleposestniki, ker je stanje čeških manjših v nemških okrajih že skrajno neznosno.

Rusini. Cesar je dovolil, da se osnuje rusinska gimnazija v Kolomei. Začelo se je s snovanjem rusinskih paralelk na sedanji poljski gimnaziji in iz teh paralelk se pozneje napravi samostojna rusinska gimnazija. S tem se bode ustreglo vsaj jedni želji rusinskega naroda. Rusinski poslanci pa nikakor neso zadovoljni z vladnim postopanjem, ki prepočasi izvaja vse, kar bi bilo Rusinom v korist. Sedaj vlada v Galiciji že sama huje ovira narodno jednakopravnost, nego pa Poljaki sami. Zaradi tega pa rusinski zastopniki bajé že premišljajo, če je umestno, še nadalje podpirati vlado. V deželnem zboru se bodo baš od rusinske strani slišale jako ostre besede proti vladi.

Vnanje države.

Srbija. Posebno vesel ni začetek občinskih volitev za sedanjo liberalno vlado. V Obrenovcu so zmagali radikalci z 213 glasi proti 48, katere je dobil radikalni kandidat. Izid te volitve bode dal radikalcem nov pogum. Vlada pa hiti z odstavljanjem državnih uradnikov. Pri tem se pa ne drži niti strogo ustave. Odstavila je namreč več preiskovalnih sodnikov, ki so po ustavi neodstavljivi. Liberalna vlada sploh skuša s silo ukrotiti radikalce. Zaprla je že radikalnega župana Jovana Pavlovića v Šabacu. Liberalci v kratkem skličejo velik shod v Beligrad, da tako dajo nekak odgovor na radikalni shod. Radikalni listi zahtevajo, da se kmalu razpišejo volitve, da bode nova skupščina še pravočasno podaljšala trgovsko pogodbo z Ogersko. Vlada sama nema pravice podaljšati te pogodbe in nastalo bi neko nepostavno stanje, ako se skupščina pravočasno ne snide.

Francija in Rusija. „Figaro“, kateri list se pa ne odlikuje s tako zanesljivostjo, kakor je nedavno trdil neki slovenski list, hoče vedeti, da so se francoski minister vnanjih zadev, Ribot, vojni minister Freycinet, pa ruski minister vnanjih stvarij, Giers, in ruski veleposlanik Mohrenheim dogovorili o važnih vprašanjih, zlasti zastran Egipta. To pa ni verojetno, ker je Giers tako bolehen, da se ne more baviti dosti s politiko in so ruski vladni listi že pred njegovim potovanjem v Francijo pisali, da pravo vodstvo in težišče vnanje politike ostane vsekako v Peterburgu. Po tem takem Giers ni več mož, s katerim bi se moglo pogajati o takih stvareh, temveč Šiškin.

Afrika. Stara stvar je že, da razne evropske države druga drugi delajo vse mogoče ovire v Afriki. Pri tem seveda se ne brigajo dosti za pisane pogodbe. Pri Sanzibaru so posebno Francozi delali Nemcem vse mogoče težave, da neso mogli lahko arabskim roparjem do živega. Posebno so pa Francozi ovirali blokado, zahtevajoč, da se ladije pod njihovo zastavo ne smejo vadržavati in preiskavati. Sedaj pa Nemci vračajo Francozom. Poslednji imajo vojsko z Dahomejci, katere sedaj Nemci zalagajo z orožjem in strelivom. Francoski listi se zaradi tega jezé, češ, da se nemško postopanje ne vjema s sklepi bruseljske konference. Francoska vlada bode v kratkem zaradi tega poslala noto v Berolin, katera najbrž ne bode dosti pomagala. Nemci bodo vse utajili. K večjemu izrekó v Berolinu obžalovanje, če je kak Nemec proti volji vlade Dahomejcem kako puško prodal.

Dnevne novice.

V Ljubljani, 10. septembra.

(Presvetli cesar) je daroval 100 gld. za popravo župnijske cerkve v Jurkloštru pri Laškem Trgu.

(Osobne vesti.) Tržaškega nadsodišča světnik dr. P. Monti je imenovan predsednikom tamošnjega deželnega sodišča. — Umirovljeni so gg.: M. Senekovič, ravnatelj velike gimnazije v Gospiču, V. Lipež, ravnatelj realne gimnazije v Karlovcu, in R. Čuček, prof. v Kopru.

(V ljubljanskem semenišču) bo prihodnje leto 86 bogoslovcev. V prvo leto je doslej 24 sprejetih. Šolsko leto se prične 1. oktobra, oglasiti se je treba dan poprej.

(„Slov. Narod“ in „Deutsche Zeitung.“) „Deutshe Zeitung“ v jedni poslednjih številk napada mil. ljubljanskega in lavantinskega knezoškofa blizu tako dobro, kakor bi se bila učila pri naših naprednjakih. Jako lepe stvari trdi; mej drugim imenuje mil. gospoda „učenca Strossmayer-jeva“ in se na vse kriplje jezi, kako sta mogla cerkvena dostojanstvenika pokazati se na izključno slov. katol. shodu, kako sta mogla ondi slovenski narod nekako posebno sprejeti v svoje varstvo: v obče greh je strašen in Nemcem, raztresenim po slovenskih krajih se s tem godi strašna krivica. — Tako nekako „Deutsche Zeitung“. Organ „posvetnega narodnega razumništva“ „Slov. Narod pa mil. knezoškofa sodi nekoliko drugače. Tam o šoli Strossmayer-jevi ni čuti ničesar, pač pa je trdil o priliki štajerskega katol. shodu „Slov. Narod“, da je ondi mil. knezoškof dr. Mihael Napotnik nemški jezik proglasil Slovencem za materni jezik. In taisti „Slov. Narod“ o vsaki priliki in nepriliki najgorje sumniči ljubljanskega knezoškofa prevzv. dr. Jakoba Missio, češ, da je jedini njegov namen uvesti najpreje narodni indifirentizem mej nas, razdvojiti nas z besedami o liberalizmu, o nevarnosti vere itd. in nas tako konečno ponemčiti — materi Germaniji v prisrčno veselje. Da bi se ti nameni vsaj nekoliko zdeli resnični, treba je sumničiti, treba je zavijati, treba je rabiti tudi židovskō orožje neresnice in podlega zabavljanja po takozvanih šaljivih listih, v podlistkih „Naroda“ samega in v lističih, ki se senčijo v milosti napredne gospode. Vse to nas pa uči, da si tudi največji politiki dasi tudi svetovni izvedenci, kakor se ravno v obilem številu zastopani pri „Deutsche Zeitung“ in pri „Slov. Narodu“, da si, dejal bi, smetana vse publicistiške modrosti tudi včasih nasprotuje. Zato moramo le konstatovati, da vkljub temu, čeravno sta si taka dva svetovna lista stavila za nalogo presoditi namere imenovanih mil. gg. knezoškofov, vendar le še ni jasnosti v tej zadevi. Tu „Strossmayer-jeva učenca — tam njegova nasprotnika, tu nemštvu sovražna prononcirana ultra-Slovenca, — tam nemškutarja, germanizatorja in kar je temu podobnega. Če tedaj še ti Goljati v politiki v tem vprašanji vsplajajo popolnoma kontrarne trditve, potem se ni čuditi, če se mi nerazumni, črnogledi, brezpogumni reveži ne upamo soditi o tem in če se tedaj držimo le istine, katere ni „Slov. Narod“ ni „Deutsche Zeitung“ tajiti ne more, da je namreč prevzv. dr. Jak. Missia po katoliški veri od Boga postavljeni škof ljubljanske škofije, da je mil. dr. Mih. Napotnik po isti katoliški veri od Boga postavljeni škof lavantinske škofije in da smo jima dolžni po katoliške vere naukih spoštovanje in pokorščino. Mi ne častimo v škofih ni „Strossmayer“-jeve šole, ni germanizatoričnih namer, marveč naslednike aposteljnov, katere je sv. Duh postavil, da vladajo cerkev božjo.

Isti „Slov. Narod“, ki z najgrjim orožjem napada naše vrhovne pastirje in vzlasti prevzv. knezoškofa ljubljanskega, isti list, ki še nobena ovržene trditve o njem ni preklical, list stranke, ki je imela uprav na I. slov. katol. shodu dvakrat priliko prepričati se o namenih in načelih našega prevzv. kneza in škofa, ki pa vkljub temu zavedno sumniči in napada še vedno po stari navadi, isti list s svojo stranko vred igra sedaj vlogo komedijanta in iz dna svoje premetenosti protestuje proti nezaslišanemu hudodelstvu, da se je namreč o nekem možu, kateremu nobeden ni vernosti, ni zaslug za Slovenstvo ni tajil, zaradi njegovih lastnih izjav dejalo: Mož s takimi načeli ni za slavnostnega govornika pri I. slov. katol. shodu. Samo to je bilo in nič več; a dovolj, da je telegraf po celi Sloveniji v delu, da se banketira in protestira, vpije in zabavlja in s takimi tiradami dokazuje celemu svetu, kako uboge malenkostne otročiče ima mati Slovenija. O poštenju, o pravičnosti, o dobrih namenih naših knezov in škofov se ni le dvomilo, marveč naravnost so se jim prilastovale nasprotne, slabe lastnosti brez povoda, brez vzroka; vse je ravno dokazovalo nasprotno. O g. Svetca poštenju in značajnosti nobeden ni dvomil; še-le, ko je pripravljalni odbor njega samega slišal, je sklenil in sicer samo to-le: Tega ne moremo vsprejeti za slavnostnega govornika. — Tako se brani mož, katerega ni nikdo napal, tako se v blatu teptajo veljaki — po nedolžnem!

Komur še ni „Slov. Narod“ popolnoma zmešal glave, naj sedaj o tem — misli in potem naj sodi, ali je umestno igrati komedijo „o gosp. Svetcu in I. slov. katol. shodu“. —

(Kukavično jajce v „Obzoru“.) V včerajšnjem „Obzoru“ je dopis iz Ljubljane „o katoličkom sastanku“. Pisan je tendencijozno in zavija prav tiste zadevice, s katerimi se sedaj v divjem plesu po celi Sloveniji vrté naši naprednjaci. Prevzvišeni ljubljanski knezoškof, dr. Šušteršič, dr. Mahnič, dr. Pavlica so na zatoženi klopi. Zatožbina podstava je ali izmišljena, ali zavita. Dr. Mahničev stavek, da en sam akademično izobražen mož več koristi narodu, nego 10.000 ljudskih učiteljev, je zasukan tako, „da bo imel narod več koristi od jednega samega na nemškem katoliškem vseučilišču vzgojenega filozofa, nego od deset tisoč ljudskih šol s slovenskim učnim jezikom.“ Če to ni najdebeleje zavijanje in če se nesramnost pisunova kaj razlikuje od židovske, potem res ne vemo, ali živimo mej olikanimi ljudmi. Popolnoma zasukana je tudi misel dr. Pavlice in lažnjivo zavita. Hvaležnost in spoštovanje smo dolžni vsem škofom in dobrot, ki so nam jih delili, ne smemo pozabiti, toda pokorščino smo dolžni tistemu, ki ga ravno imamo; to bi bil lahko razbral tudi dopisnik iz govora, a potem bi bi ne bilo snovi za denuncijacijo in to je dopisu — povod. Zato v svoji strasti iz dr. Pavlice govora to-le posnema: „Slovenski rodoljubi bi se ne smeli spominjati velikega in rodoljubnega svojega Slomška, požrtvovalnega Wolfa, blazega Dobrile in Pogačarja, ne smeli bi spoštovati škofa Strossmajera.“ — Vprašamo: ali res ni mej vsemi našimi nasprotniki nobenega moža, da se s take vrste orožjem bojujejo proti nam? O „protestu“ proti krivicam na koroških šolah, ki je moral izostati, je tudi le to resnično, da se je nekoliko mečje formuliral protest, da pa je misel prav tista. — Da, težák je boj s takimi ljudmi.

(Deželni zbor štajerski.) Včeraj ob 10. uri je daroval knezoškof dr. Zwerger slovesno sv. mašo, katere sta se udeležila cesarski namestnik in deželni glavar z mnogimi deželnimi poslanci. — Ob 11. uri je otvoril deželni glavar zborovanje deželnega zbora z obširnim nagovorom. Poudarjal je, da leto za letom naraščajo plačila za deželno upravo, šole in dobrodelne zavode. Nadeja se pa, da se vkljub temu letos ne bodo pomnožile deželne doklade. Naročil vsprejetih od deželnega zbora zaradi kratke dóbe večinoma ni še mogel dovršiti deželni odbor, zato je želeti, da se po tem zasedanju še jedenkrat snide deželni zbor ter sklepa o važnih zadevah, za katere dosedaj deželni odbor ni mogel dovršiti potrebnih priprav. — Novoizvoljena poslanca dr. Fürst in Mosdorfer sta v prvi seji po stari navadi izjavila slovesno obljubo. — Danes je druga seja. Na dnevnem redu so volitve v razne odseke in prvo branje predlogov izročenih poslancem v prvi seji.

(„Glasbena Matica“) otvori svojo glasbeno šolo za šolsko leto 1892/3 dné 19. t. m. Vpisovanje vrši se v dneh 15., 16., 17. t. m. zjutraj od 10. do 12. ure, popoludne od 2. do 5. ure v društvenih prostorih v knežjem dvorcu (II. nadstropje). Letos poučuje se v teoriji, harmoniju, zborovem petju, samospevu, na klavirju, goslih in — če se oglasi zadostno število gojencev — tudi na vijončelu. Poleg teh predmetov otvori se še štirimesečna zimska vadnica za odrasle pevce, ki hočejo vstopiti v pevski zbor „Glasbene Matice“. Pouk v teoriji in zborovem petju je brezplačen, za vsak ostali učni predmet je plačati 1 gld. 50 kr. učnine na mesec. Poučuje se pa predmet po dve uri na teden. V posamnih učnih predmetih razstavljeni so gg. učitelji glasbene šole sledeče: harmonija M. Hubad; samospev F. Grbić, M. Hubad; klavir K. Hoffmeistev, F. Grbić, M. Hubad, J. Baudis; gosli J. Baudis; vadnica za zbor A. Razinger; teorija in zborovo petje M. Hubad. Vsak gojenec more pri vsprejemu voliti si učitelja. Odbor bode javljenim željam ustrezal po možnosti. Zajedno opozarja p. n. občinstvo, da se gojenci radi učnega načrta pravočasno oglasé, sicer mu bo ne-

možno ustrezati željam zapoznelih. Mej vsprejemnimi pogoji je naglašati zahteva, da ima vsak učenec svoj instrument doma, ker je pouk drugače brezvspešen.

Odbor „Glasbene Matice."

(Posvečevanje dveh cerkvâ in birmovanje v Kranju) namreč posvečevanje mestnofarne in poddružnične cerkve sv. rožnega venca se bo vršilo meseca oktobra t. l. in sicer: 2. oktobra t. j. rožnivenško nedeljo, posvečevanje podružnice sv. rožnega venca; 16. oktobra, t. j. v praznik posvečevanja cerkvâ, pa posvečevanje mestnofarne cerkve. Obe cerkvi ste namreč jako okusno prenovljeni. Po posvečevanju farne cerkve delil se bode zakrament sv. birme.

(Državno dobrodelno loterijo) in sicer 28. je dovolil presvetli cesar za civilne namene v tostranski državni polovici. Čistega dohodka primeren del je namenjen tudi sirotinskemu zakladu dežele kranjske.

(Pri občnem zboru slov. bralnega društva) v Tržiču bili so voljeni gg.: Andrej Kmet, predsednikom; Leopold Ahačič, tajnikom in Frane Ahačič blagajnikom; odborniki Alojzij Šimec, Jan. Debelak, Albin Štrus, A. Resman; namestnika sta A. Jeglič in A. Sitar.

(Za grižo) ljudje močno bolehajo v okolici ljubljanski, posebno otroci, pa tudi nekaj odraslih je že umrlo. Ta bolezen je nalezljiva, ki se zanaša po raznih onesnaženih stvareh. Zaradi tega svetujejo zdravniki, pred jedjo umivati roke z milom in toplo vodo. Z ozirom na nevarnost kolere pa naj občinstvo tudi skrbi za redno življenje ter se varuje težko prebavljivih jedil.

(„Narodne šole") občni zbor je bil, kakor smo že obširneje omenili, v torek zvečer. V odbor so bili izvoljeni gg.: F. Stegnar (načelnik), Fr. Raktelj (namestnik), Josip Cepuder (tajnik), Jakob Dimnik (blagajnik), M. Močnik, J. Borštnik, Andr. Praprotnik, Fran Praprotnik, H. Podkrajšek.

(Efektno loterijo) je ministerstvo dovolilo podružnici kranjske kmetijske družbe v Novem Mestu, in sicer 4000 po 10 kr., tekom leta 1892 v korist kmetijskim namenom.

(Zaklad.) V nekem vinogradu blizu Ljutomera so našli zakopanih mnogo srebrnih novcev, večina benečanske republike, za vlade dožov Andreja Grittija, Petra Laudo in Petra Loredano, tedaj iz leta 1523 do leta 1570.

(Na Bledu) je bilo do 26. avgusta 1043 tujcev.

(Pasji kontumac) je vsled treh steklih psov razglašen v sodiškem okraju krškem, v občinah Mokronog, Kostanjevica itd.

(Pomen krščansko-socijalnega gibanja na Dunaju.) Na shodu nemških katolikov v Moguncijі je semeniški vodja na Dunaju, prečast. gosp. kanonik dr. Gustav Müller, in dosedajni vodja Dunajske bogoslovnice govoreč o ljudskih misijonih, omenil krščansko-socijalnega gibanja, „z malo besedami" sicer kakor je naglašal, katere pa izgovarja iz popolnega prepričanja. Govoril je: „Kar se nekaj let na Dunaju združuje pod krščanskim imenom, še ni očiščeno vseh napak in treba je še precejšnjega napora, da to gibanje postane strogo katoliško. Veliko zdravega življenja pa je v tem gibanju duhov, kar spričujejo premnoge priče. Pred tisoči mož lahko danes na Dunaju govoriš o potrebi verske šole in gromovito ti ploskajo, pred tisoči, katerim se pred malo leti še niti dozdevalo ni, da bi bila verska šola potrebna, pred tisoči, ki so sicer izpostavljeni veliki nevarnosti, da bi jih v nebo kričeče socijalne razmere ne prisilile v stanje, silno nevarno družbinemu redu. Goreči, za čast božjo in za sveto cerkev vsi vneti posvetni duhovniki in redovniki, ki so doslej kazali največjo vnemo za zveličanje duš, so mi pravili, da so od tega gibanja sem moški veliko pogosteje videti pri spovednicah. Tisoči mož najrazličnejših stanov, katere zadnja leta na Dunaju vabijo h konferencam, k predavanjem, namenjenim izključno le moškim v velikih cerkvah slušajo pobožno ta klic. Da, veliko zdravega jedra je najti v tem gibanju!"

Telegrami.

Inomost, 9. septembra. Deželni glavar je vsprejel nujni predlog, da naj se strožje tolmači določba o vinski carini gledé na preiskavo vina pred uvozom in pa, da se naj ne pusti dovažanje vina brez sodov.

Tamsweg, 9. septembra. Danes gre močno sneg tudi po dolinah. Napravil bode škodo na pridelkih, ki še neso spravljeni.

Peterburg, 9. septembra. Na carovo povelje se je zopet določil milijon rubljev za stradajoče prebivalstvo.

Hamburg, 9. septembra. Do včeraj opoldne za kolero zbolelo 393, umrlo 215 oseb.

Bukarešt, 10. septembra. Vlada je odredila, da izostanejo vsi manevri, samo koncentrovanje treh rezervnih razredov v polke za izvežbanje se obdrži.

Genua, 10. septembra. Soareja mestnega županstva je bila sijajna. Povabljeno je bilo nad 300 oseb, mej njimi tuji častniki. Prvo kadriljo plesala je kraljica z županom. Kralj in kraljica sta se zaupno pogovarjala z raznimi osebami, mej drugimi z admiralom Rieunierom in veleposlanikom Benomarom. Kralj in kraljica sta se zahvalila županu za sijajno slovesnost. Tuje častnike bili so jako odlikovali.

Vremensko sporočilo.

Dan	Čas opazovanja	Stanje: zrakomera v mm	Stanje: toplomera po Celziju	Veter	Vreme	Mokrine na 24 ur v mm
9	7. u. zjut.	730·8	13·2	sl. svzh	oblačno	38·60 dež
	2. u. pop.	730·4	12·2	sl. vzh.	dež	
	9. u. zveč.	731·0	14·4	sl. svzh.	oblačno	

Srednja temperatura 11·9°, za 3·1° pod normalom.

Tržne cene v Ljubljani

dne 10. septembra.

	gl.	kr.		gl.	kr.
Pšenica, hktl.	6	20	Špeh povojen, kgr.	—	64
Rež, „	5	04	Surovo maslo, „	—	78
Ječmen, „	4	23	Jajce, jedno „	—	2½
Oves, „	2	52	Mleko, liter	—	10
Ajda, „	6	04	Goveje meso, kgr.	—	64
Proso, „	5	04	Telečje „ „	—	58
Koruza, „	4	40	Svinjsko „ „	—	64
Krompir, „	3	03	Koštrunovo „ „	—	35
Leča, „	10	—	Pišanec	—	40
Grah, „	10	—	Golob	—	16
Fižol, „	8	—	Seno, 100 kgr.	1	69
Maslo, kgr.	—	92	Slama, „ „	1	60
Mast, „	—	68	Drva trda, 4 kub. mtr.	7	50
Špeh svež, „	—	56	„ mehka, „ „	5	20

Poslano.

Da so J. Bendika usnje ohranjevalna sredstva izvrstna, in so se najbolje obnesla, kažejo nastopne vrste:

C. in kr. ulanski polk nadvojvoda Karol Ludovik št. 7.
Provijantura.

Gospodu J. Bendiku, tovarnarju v Št. Valentinu, Spodnja Avstrija.

Poštni kolek: Lvov 6./6. 1892

Prosim za gorenji polk poslati 120 kilo svetle tinkture za usnje v steklenicah po 5 kilo kakor hitro mogoče.
Vojaški vozni list je priložen.

377 1 Podpis.

C. in kr. ulanski polk nadvojvoda Karol Ludovik št. 7,
I. eskadron.

Naznanilo o pošiljatvi denarja. Hkratu naročim c—c 30 kilo tinkture za usnje.
Vozni list je priložen. Podpis.

Pozor!

Od dné **14. septembra t. l.** nadalje in potem vsako **sredo, soboto** in sploh ob **smajnih dneh** **kupuje** podpisanec

vse domače pridelke

kakor: **jajca, maslo, fižol, pšenico, oves, ajdo, orehe, ježice, kostanj, jabolka, hruške, češminje, črhlikovnja, male norice, sladke koreninice, jeternik, vse poljske, rože, suhe gobe, kimelj i. t. d.**

J. Tribuč
411 3—2 **Glince-Vič pri Ljubljani**

V najem se odda v januvariju 1893 vže nad 50 let obstoječa

prodajalnica

na Raki nasproti farne cerkve. Tudi se dobi lahko stanovanje v hiši, kjer je prodajalnica. — Natančneje se izvé pri lastnici vdovi **Mariji Vehovec na Raki.** 408 3—2

J. N. POTOČNIK,
krojaški mojster,
v Ljubljani, Kongresni trg, v uršulinskem poslopju, priporoča se osobito prečast. duhovščini v natančno izdelovanje

duhovniških sukenj, talarjev itd.

V zalogi ima najboljše in trpežno blago, kakoršno se rabi za izdelovanje najraznejših duhovniških oblek. Postrežba je uljudna, točna; cene možno nizke. 363 26—6

Zaloga strojev in **velocipedov**

JAN. JAX

v Ljubljani

doslej: **Marije Terezije cesta** bode **od 1. okt. 1892** dalje **v isti hiši,** toda **na Dunajski cesti** (prej restavracija ‚Hôtel Evropa') vis-à-vis deželni civilni bolnišnici. 413 10-1

Otvoritev trgovine.

Čast nama je najuljudneje naznaniti, da sva z denašnjim dnem v onih prostorih, kjer je dosedaj imel gospod **Adolf Pollack** svojo prodajalnico, **na Stolnem trgu št. 2 (Pred škofijo),** pod tvrdko

Grobelnik & Ihl

ki je protokolovana pri trgovskem sodišči, otvorila novo

trgovino s suknenim, platnenim in manufakturnim blagom.

Ugodna nakupovanja in zveze z znamenitimi tovarnami omogočujejo nama, da moreva cenjene naročnike postreči z novo solidno robo po prav nizkih cenah ter se priporočava z odličnim spoštovanjem

(414) (3—1) **Grobelnik & Ihl.**

Umetne zobe in zobovja

stavlja na način, ki ne provzroči nikakih bolečin, ter opravlja vse **zobne operacije** in **zobna plombovanja**

A. PAICHEL,

(12) 67 **zobozdravnik** (7)

pri Hradeckega mostu I. nadstr.

J. BENDIK v Št. Valentinu pri Steyru

jedini izdelovalec novo izumljene c. kr. privilegovane

svetle tinkture za usnje,

s katero se naredi svetlo (zlika brez krtače) usnje na konjskih komatih, vozovih, usnje za čevlje in galanterijsko usnje, priporoča ta svoj izdelek, kateri se rabi ne le pri c. in kr. vojaštvu in velikih transportnih podjetjih na Dunaju, temveč tudi v hlevih cesarskih visokostij že več let.

Nadalje priporoča ravno isti za nepremočljive čevlje svojo slavnoznano 377 10—2

nepremočno mast za usnje,

ki daje usnju posebno mehkobo in se rabi celó pri najvišjem dvoru.

Cene: Svetla tinktura **za usnje** kilo 1 gld. 20 kr., 1 steklenica štev. 1 — 80 kr., št. 2 — 40 kr., št. 3 — 20 kr. **Nepremočna mast za usnje** kilo 80 kr., 1/2 kilo 40 kr., 1/4 kilo 20 kr., 1/8 kilo 10 kr.

Prodajalci na drobno in vojaki dobé rabat.

Da se izogneš prevaram glej na ime **„J. Bendik v Št. Valentinu“**, ki je na vsakem kosu.

V Ljubljani je prodajeta **Schussnig & Weber**, v Celju **Tanner** in **Stieger**, v Mariboru **Holasek** in **Martinz**.

Primerna darila!

priporoča uljudno

Fran Čuden,

urar,

preje **J. GEBA,**

v Ljubljani, Slonove ulice št. 11,

ter vabi uljudno preč. duhovščino in sl. občinstvo na ogled svoje **velike izborne zaloge** najraznovrstnejših

žepnih ur, zlatih, srebrnih in nikelnatih, **stenskih ur z nihalom, ur s stojalom** in **ur budilnic** (Weckeruhren), **ur z godbo** in **godbenih valčkov** v ličnih politiranih omaricah, raznovrstnih **verižic, prstanov** in **uhanov.**

Cene žepnim uram so naslednje:

Najfinejše nikelnate ure	. . od gld.	3·80 do	6 —
„ srebrne ure s ključem	„ „	7·50 „	10·—
„ srebrne remontoir-ure	„ „	7·50 „	12·—
iste z dvojnim oklepom	„ „	9·— „	18.—
„ zlate ure za dame . .	„ „	16·— „	35·—
„ zlate ure za gospode .	„ „	24·— „	130·—

Garantiram povsem za poštenost pri meni kupljenega blaga; za zanesljivost mehanizma pa poldrugo leto jamčim. — Cenjeni naročniki se mogó prepričati, da moje blago ni zamenjati z dunajskim tovarniškim blagom, vzlic temu, da **prodajem dobro blago za res nizko ceno.**

Popravila izvršujem točno in zanesljivo ter jamčim za dobro izvršbo — Vnanjim naročnikom postrežem po želji z obratno pošto. *17-10* 205 38 24

Ilustrovani ceniki na željo gratis in franko.

Italijansko vino!

Priporočam **veliko svojo zalogo raznovrstnega**

laškega vina.

Pokušnje od 100 litrov in višje. Kdor ima svojo posodo, prosim uljudno, naj jo pošlje.

Kupujem in **prodajam zdrave vinske sode** od 56 litrov do 50 hektoliter in tudi večje. Isto tako **prazne steklenice**. 409 2

J. C. Juvančič

v Šiški pri Ljubljani.

Za vsaki denar

prodalo se bode **v četrtek 15. t. m. dopoldne od 9. ure naprej v Breznici št. 3** pri **Ant. Zupanu** (zadnja postaja Lesce-Bled: 1 vol, vreden 100 gld.; 2 kravi, po 60 gld. in po 80 gld.; 1 tele, vredno 20 gld.; 20 ovac, vr. 60 gld.; 1 koni, vr. 50 gld.; 1 žrebe, vr. 100 gld.; 1 kobila, vr. 200 gld.; 10 praš čev, vr. 245 gld.; 7 vozov (gospodarskih in štajervagerl) skupaj vrednih 165 gld.; 1 sani, vr. 20 gld. in 100 stotov mrve — proti gotovemu plačilu. 412 1

Ivan Kregar,

pasar

in

izdelovatelj cekvenega orodja

LJUBLJANA,

Poljanska cesta št. 8,

poleg „Alojzijevišča“,

opozarja in toplo priporoča prečastiti duhovščini in slavnim cerkvenim predstojništvom svojo novourejeno

pasarsko delalnico,

v kateri izdeluje v najraznovrstnejših oblikah in slogih **cerkveno orodje**, kot: **moštrance, ciborije, kelihe, tabernakeljne, svečnike, léstence itd.** iz **najtrše** in **najzanesljivejše kovine**, lično in cenó po **poslanih uzorcih** ali **lastnem načrtu.** — **Staro orodje popravlja** in **prenavlja, posrebruje** in **pozlatuje** v ognji tudi **strelovodne osti** po najnižji ceni. — Izvršeno blago pošlje **dobro spravljeno** in **poštnine prosto.** 1592 52—38

MATIJA HORVAT,

čevljarski mojster,

v Ljubljani, sv. Petra cesta št. 32,

priporoča se v obila naročanja raznovrstnega

Obuvala

za gospode, gospé in otroke,

katera izvršuje cenó, pošteno, iz zanesljivo trpežnega blaga in po zahtevi od najfinejše do najprostejše oblike. 117 10—8

---

solidno blago

Največja izbera — Lepa oprava

Janeza Dogan-a mizarski obrt

v Ljubljani, na Dunajski cesti štev. 15

(v Medjatovi hiši)

priporoča svojo dobro vrejeno zalogo

raznovrstnega politiranega in likanega pohištva.

Garniture, divane, madrace od 16 gld. do 40 gld., **madrace na peresih** 10 gld., **dratene madrace** 8 gld. 50 kr., **pulte za mašne knjige** itd.

Naročila se točno izvršujejo. Cenilnik z podobami zastonj in franko. 392 (24—6)

Najnižje cene

---

221 20

Ph. Mayfarth & Co.,

tovarne za kmetijske stroje, Dunaj, II., Taborstrasse 76.

Odlikovane s prvimi odlikami na vseh večjih razstavah.

Ustanovljene 1872. Izdelujejo najboljše **600 delavcev.**

pluge z jednimi, dvema, tremi in štirimi lemeži. — **Brane** in **valjari** za polje in travnike. **Stiskalnice** za vse potrebe, tudi za sadje in grozdje. **Sušilne priprave** za sadje, sočivje in za vse industrijske namene. Samostojni patent. **Škropilnice** za trte in rastline.

Mlatilnice, geple, rezilnice za krmo, **mline** za phanje, **rezilnike** za repo, **stiskalnice** za svežo krmo, Bluntov patent. **Čistilnice** za žito, **robkalnice** za turšico, **prevažljive peči** s **štedilnimi kotli** kot parilki za krmo in industrijski aparati.

Ceniki zastonj. — Zastopniki se želé. 171 10-8

Zalogo ima **v Ljubljani** gosp. **ALBIN C. ACHTSCHIN.**

Št. 500. 410 2—1

Začetek mestnih ljudskih šol.

Na **mestnih ljudskih šolah v Ljubljani,** in sicer: **na I. in II. mestni petrazredni deški ljudski šoli, na mestni nemški deški ljudski šoli, na mestni dekliški ljudski šoli pri sv. Jakobu, na vnanji dekliški šoli v uršulinskem samostanu, na mestni nemški dekliški ljudski šoli** in **na jednorazrednici na Barju se začne šolsko leto 1892/93**

v ponedeljek 19. dan septembra 1892.

Vpisovanje bivših, vsprejemanje novih učencev in učenk se bode vršilo **16. dan septembra.**

Vpisovalo in sprejemalo se bode: za I. mestno petrazredno deško ljudsko šolo v šolskem poslopju v Poljskih ulicah; za II. mestno petrazredno deško ljudsko šolo v šolskem poslopju na Cojzovi cesti št. 6; za mestno nemško deško ljudsko šolo v Mahrovi hiši na Cesarja Josipa trgu št. 12 (pri tléh na levo); za dekliško šolo pri sv. Jakobu v redutnem poslopju; za vnanjo uršulinsko šolo v uršulinskem samostanu; za nemško dekliško šolo v Špitalskih ulicah (kresija) v II. nadstropju; za jednorazrednico na Barju v šolskem poslopju na Karolinski zemlji št 9.

C. kr. mestni šolski svèt v Ljubljani,

dné 6. septembra 1892.

„THE GRESHAM“

zavarovalno društvo za življenje v Londonu.

Podružnica za Avstrijo:	Podružnica za Ogersko:
Dunaj, Giselastrasse 1, v hiši društva.	Pešta, Franz-Josefplatz št. 5 in 6, v hiši društva.

Društvena aktiva dné 30. junija 1891	frankov	117,550.797
Letni dohodki premij in obresti dné 30. junija 1891	„	20,725.259
Izplačitve za zavarovalne in rentne pogodbe, za zakupnine itd. v dóbi društvenega obstanka (1848)	„	249,311.449
V zadnji dvanajstmesečni poslovalni dóbi vložilo se je pri društvu za novih ponudb, vsled česar iznaša v dóbi društvenega obstanka skupni znesek vloženih ponudb	„	61,372.000
	„	1.728,184 555

Prospekte in tarife, na podlagi katerih izdaja družba police, kakor tudi obrazce za predloge daje brezplačno

glavni zastop v Ljubljani

98 (12—8) pri

Gvidu Zeschko-tu,

Tržaška cesta, št. 3 *b*.

Cerkvena oprava, priprosta in fina, izvršena v vseh slogih, dobi in naroča se pri **Leop. Tratniku** v Ljubljani, sv. Petra cesta 27. 267 52-21

Razprodaja

od tvrdke **M. Neuman, Slonove ulice št. 11** prevzete

narejene obleke za gospode in dame

po dokaj znižani ceni. Spoštovanjem

Gričar & Mejač,
Slonove ulice št. 11.

399 7—7

P. n. slavnemu občinstvu naznanjam uljudno, da sem otvoril **v ponedeljek dné 5. t. m.** pod tvrdko

Anton Zagorjan

v „Slov. Matice" hiši, na Kongresnem trgu št. 7 v Ljubljani

trgovino s šolskimi knjigami, papirjem in z vsemi pisalnimi in risalnimi potrebščinami.

V zalogi bodem imel vedno le **najboljše** in **ceno blago.**

Slavnemu občinstvu priporočam se za obila naročila in zagotavljaje, da bodem po možnosti ustrezal vsem zahtevam v popolno zadovoljnost beležim

odličnim spoštovanjem

404 3—3 *Anton Zagorjan.*

V letu 1838. v Trstu osnovana
c. k. privileg.
zavarovalna družba

RIUNIONE ADRIATICA DI SICURTÀ,

katere
generalnega zastopa pisarne
so
na Dunaju 174 12—2

v družbini hiši, **mesto, Weihburggassse št. 4,**
in katero v vseh deželnih glavnih mestih in znamenitejših krajih avstro-ogerske države
zastopajo generalni, glavni in okrajni zastopi,
zavaruje po najnižjih cenah proti
požaru poškodbam pri prevaževanju in po toči, dalje **človeško življenje** v raznih kombinacijah in proti **zgubam pri najemnini vsled požara ali razpoka.**

Glavni zastopnik v Ljubljani: IVAN PERDAN.

Zobni zdravnik iz Berolina
univ. med.

Dr. R. JACOBI

Stari trg št. 4, I. nadstropje, v Ljubljani,
ordinira od 9. do 12. ure dopoldne in od 2. do 5. ure popoldne; ob nedeljah od 9. do 11. ure dopoldne. 371 3
Za uboge ob petkih od 9. do 10. ure dopoldne.

Sarg-ovo **zdravstveno oblastveno preskušeno zobno čistilno sredstvo**

KALODONT.

Dobiva se v lekarnah in parfumerijah itd. kos po **35 kr.** (1419) 23

Št. 16.794. 402 3—3

Razglas.

V smislu § 6. zakona z dné 23. maja 1873. l. (štev. 121 drž. zak.) naznanja se, da bo razgrnjen

prvotni imenik porotnikov za 1893. leto
od 5. do 12. septembra t. l.

v magistratnem ekspeditu na ogled ter da ga v tem času vsakdo lahko pregleda in naznani svoj ugovor proti njegovi sestavi.

Porotniškega posla so po § 4. omenjene postave oprošćeni:

1. Tisti, ki so že prestopili 60. leto svoje dôbe, za vsegdar;
2. udje deželnih zborov, državnega zbora in delegacij za čas zborovanja;
3. osebe, ki niso v dejanski službi, pa so podvržene vojni dolžnosti za ta čas, ko so poklicane k vojaški službi;
4. osebe v službi cesarskega dvora, javni profesorji in učitelji, zdravniki in ranocelci in tako tudi lekarji (apotekarji), ako uradni ali občinski načelnik za-nje potrdi, da jih nij moči utrpet, za sledče leto;
5. vsak, kdor je prejetemu poklicu v enem porotnem razdobji kot prednji ali namestni porotnik zadostil, do konca prvega prihodnjega leta po pratiki.

Magistrat dež. stolnega mesta Ljubljane,
30. dné avgusta 1892.

Preselitev kamnosekarstva.

Prečast. duhovščini in sl. občinstvu uljudno javljam, da sem iz stare kamnoseške delarnice, Kravja dolina št. 12,

preselil se z dnem 1. julija t. l.

V novootvorjene delarnice
na Reseljevi cesti št. 26,

kjer bodem pod imenom

Feliks Toman

nadalje izvrševal kamnoseško obrt.

Priporočam se ob tej priliki prečast duhovščini in slav. občinstvu za vsakojaka naročila svoje stroke, katera bodem izvrševal v vsakem obziru pravilno, solidno in po možno nizki ceni. Priporočam se posebno za

cerkvena umetna dela,

za katera imam specijalne znanosti in zmožnosti, in za izvršitev

nagrobnih spomenikov

Na razpolago je sl. občinstvu obilo najlepših in najnovejših uzorcev.

Načrte za altarje, prižnice, obhajilne mize itd. v raznih slogih izvršujem na željo sploh brezplačno. 322 10—10

Dunajska borza.

Dné 10. septembra.

Papirna renta 5%, 16% davka	96 gld.	75 kr.
Srebrna renta 5%, 16% davka	96 „	30 „
Zlata renta 4%, davka prosta	115 „	20 „
Papirna renta 5%, davka prosta	100 „	45 „
Akcije avstro-ogerske banke, 600 gld.	994 „	— „
Kreditne akcije, 160 gld.	315 „	— „
London, 10 funtov strl.	119 „	70 „
Napoleondor (20 fr.)	9 „	50½ „
Cesarski cekini	5 „	69 „
Nemških mark 100	58 „	70 „

Dné 9. septembra.

Ogerska zlata renta 4%	112 gld.	15 kr.
Ogerska papirna renta 5%	100 „	55 „
4% državne srečke l. 1854., 250 gld.	140 „	25 „
5% državne srečke l. 1860., 100 gld.	151 „	25 „
Državne srečke l. 1864., 100 gld.	185 „	55 „
Zastavna pisma avstr. osr. zem. kred. banke 4%	96 „	15 „
Zastavna pisma „ „ „ „ „ 4½%	100 „	25 „
Kreditne srečke, 100 gld.	189 „	— „
St. Genóis srečke, 40 gld.	62 „	50 „
Ljubljanske srečke, 20 gld.	22 gld.	— kr.
Avstr. rudečega križa srečke, 10 gld.	17 „	30 „
Rudolfove srečke, 10 gld.	24 „	75 „
Salmove srečke, 40 gld.	62 „	25 „
Windischgraezove srečke, 20 gld.	58 „	— „
Akcije anglo-avstrijske banke, 200 gld.	152 „	— „
Akcije Ferdinandove sev. želez. 1000 gl. st. v.	2810 „	— „
Akcije južne železnice, 200 gld. sr.	95 „	25 „
Papirni rubelj	1 „	20 „
Laških lir 100	— „	— „

„MERCUR" menjarnična delniška družba na Dunaju, I., Wollzeile štev. 10.

Najkulantnejše se **kupujejo** in **prodajajo** v kursnem listu navedeni **vrednostni papirji, srečke, valute** in **devize.**

Razna naročila izvršé se najtočneje.

Za nalaganje kapitalov priporočamo:

4% bolzansko-meranske prioritete.

4½% gališkega zemljiškega kreditnega društva zastavna pisma.

4% duhovsko-podmokelske (Dux-Bodenbacher) srebrne prioritete.

Žrebanje dné 15. septembra!

50.000 goldinarjev

dobi se z jedno

ogersko hipotečno promeso

à **1½ gld.** in **50 kr.** kolek.

Izdajatelj: Dr. Ivan Janežič. Odgovorni vrednik: Ignacij Žitnik. Tisk „Katoliške Tiskarne" v Ljubljani.